

Варшава, 03.07.2014

**Справа Олега Сенцова: ФСБ Росії тортурами домагається зізнань
від проукраїнських активістів з Криму**

Федеральна служба безпеки Російської Федерації затримала в Криму чотирьох громадян України за підозрою в підготовці терористичного акту на території окупованого півострова. З метою отримання зізнань до затриманих застосовувалися тортури. Головним підозрюваним є відомий український кінорежисер і активіст Євромайдану Олег Сенцов, який займав активну проукраїнську позицію в окупованому російською владою Криму.

У травні 2014 року в м. Сімферополь (Крим) Федеральної Службою Безпеки Російської Федерації (ФСБ РФ) були затримані четверо громадян України:

- **Олег Сенцов** (затриманий 11.05.2014) – 37 років, режисер, сценарист і продюсер, учасник руху «Автомайдан» (один з підрозділів Євромайдану). Після анексії Криму Олег Сенцов активно допомагав українським військовим і їхнім сім'ям залишити півострів;
- **Олександр Кольченко** (затриманий 16.05.2014) – 24 роки, учасник студентських та екологічних кампаній в Криму, також брав участь у антифашистських рухах;
- **Геннадій Афанасьєв** (затриманий 09.05.2014) – 23 роки, брав участь у зйомках відеороликів на підтримку проукраїнського руху в Криму;
- **Олексій Чирній** (затриманий 09.05.2014) – 33 роки, викладач військової історії в Сімферопольському інституті культури.

Всі четверо були затримані в Сімферополі і доставлені в колишній будинок СБУ, а тепер ФСБ РФ за адресою бульвар І. Франка, 13. З моменту затримання про них не було нічого відомо ні родичам, ні адвокатам. Тільки **26.05.2014** стало відомо, що активісти Євромайдану були викрадені співробітниками ФСБ РФ з Криму та перебувають у слідчому ізоляторі (СІЗО) «Лефортово» у Москві. За словами Дмитра Дінзе, адвоката Сенцова, утримання О. Сенцова, А. Кольченка, Г. Афанасьєва і О. Чирнія під арештом в будівлі ФСБ РФ в Криму було незаконним у тому числі й тому, що нікому із затриманих були пред'явлені звинувачення. Тільки після таємного вивезення чотирьох активістів до Москви їм пред'явили звинувачення.

Стосовно затриманих були порушені кримінальні справи за ч. 2 ст. 205 («Терористичний акт»), ч. 2 ст. 205.4 («Організація терористичного угруповання») і ч. 3 ст. 222 («Незаконний обіг зброї») КК РФ¹. Максимальний термін за ч. 2 ст. 205 КК РФ передбачає позбавлення волі на строк від 10 до 20 років.

Усіх чотирьох затриманих звинувачують у тому, що вони нібито у складі терористичного угруповання готувалися до вчинення терористичного акту – вибухів в ніч з 8 на 9 травня 2014 року саморобних вибухових пристроїв біля меморіалу «Вічний вогонь» та пам'ятника В.І. Леніну в м.

¹<http://www.fsb.ru/fsb/press/message/single.html?id=10437554@fsbMessage.html>

Сімферополь, а також у підпалі офісів громадської організації «Російська громада Криму» і представництва партії «Єдина Росія» в м. Сімферополі 14-18.04.2014.

Інформація у справі затриманих для громадськості подається дозовано через ЗМІ та Інтернет. Наприклад, в листі заступника Генерального прокурора РФ від 17.06.2014 міститься повідомлення, що по відношенню до Олега Сенцова і Олексія Кольченка вже «порушені і з'єднані в одному провадженні три кримінальні справи за фактами діяльності терористичного угруповання, учасниками якого в м. Сімферополі скоєно два терористичних акти, а також здійснювалася підготовка до терористичного акту, не доведена до кінця з незалежних від них обставин»².

Адвокатом Олега Сенцова є Дмитро Дінзе, відомий з ведення справ «PussyRiot», «арештантів з Болотній площі», а також еколога і лівого активіста Олексія Гаскарова. Адвокатом Олександра Кольченка є Світлана Сидоркіна. ФСБ РФ змусила адвокатів дати підписку про нерозголошення матеріалів справи. Подібну за своїм змістом підписку зобов'язали дати і членів Московської громадської спостережної комісії Діляру Тасбулатову і Зою Светову, яким вдалося досягти побачення з арештантами **29.05.2014**. У зв'язку з цим прізвища слідчих, які ведуть справу, а також прізвища представників сторони обвинувачення невідомі. Проте **24.06.2014 в ефірі телеканалу «Дош» прозвучало, що веде цю справу Михайло Савицький, полковник ФСБ, начальник 3-го відділу Слідчого управління ФСБ РФ. Він також відомий тим, що вів свого часу справу про замах на Рамзана Кадирова**³.

За інформацією ЗМІ Олексій Чирній і Геннадій Афанасьєв після тортур і завданого тиску відмовилися від підтримки незалежних адвокатів і співпрацюють зі слідством, адвокатів їм надасть держава⁴.

Застосування тортур до затриманих

Доказова база у справі про підготовку терористичних актів у Криму базується на зізнаннях Кольченка, Афанасьєва та Чирнія (Олег Сенцов свою провину визнавати відмовився), проте є підстави вважати, що дані свідчення були отримані в результаті застосування тортур по відношенню до них.

Такі висновки можна зробити на підставі того, що тортури застосовувалися щодо Олега Сенцова. За словами адвоката Дмитра Дінзе, його підзахисного кували, надівши на голову поліетиленовий пакет, яким його душили до непритомного стану, йому погрожували зґвалтуванням і вбивством, при цьому змушували зізнатися в організації вибухів, підпалах офісів, зберіганні зброї та вибухових речовин⁵.

² <http://www.president-sovet.ru/news/6460/>

³ http://tvrain.ru/articles/makeeva_grustnoe_kino_kak_bortsy_za_edinuju_ukrainu_stali_rossijskimi_terroristami_chast_1-370604/

⁴ <http://avtonom.org/news/repressii-protiv-krymskih-aktivistov-politicheskiy-kontekst-kto-takoy-aleksandr-kolchenko>

⁵ http://www.youtube.com/watch?v=Z4m_azieUZU

Адвокат Олега Сенцова подав скаргу до Слідчого комітету РФ, в якій вказав, що його підзахисний зазнав побиття і загроз з боку ФСБ РФ в Криму. Захисник вимагає порушити кримінальну справу за фактом заподіяння Олегу Сенцову тілесних ушкоджень.

Офіційний представник Федеральної служби виконавчих покарань РФ Христина Білоусова спростувала який-небудь тиск на українських в'язнів⁶.

Варто відзначити, що родичі заарештованих також зазнали моральному тиску з боку самопроголошеної кримської влади. Олега Сенцова в перші тижні його арешту намагалися позбавити батьківських прав: родичів Олега викликали на допит у відділ у справах неповнолітніх. У нього двоє дітей, один з яких є інвалідом з діагнозом «дитячий аутизм».

Україна вимагає звільнення своїх громадян

Українська сторона вважає підозри про нібито підготовлювані теракти в Криму та участі у їх підготовці українських громадян «абсурдними, безпідставними і юридично необґрунтованими». Крім того, відповідно до положень Консульської конвенції між Україною і Російською Федерацією, посольство України в Москві офіційно звернулося із запитом з організації невідкладної зустрічі консульської посадової особи посольства із затриманими громадянами України⁷.

За інформацією зі ЗМІ, **26.05.2014** на звернення української сторони МЗС РФ офіційно повідомило, що Олег Сенцов і двоє інших громадян України були затримані в якості підозрюваних у скоєнні злочинів, пов'язаних з терористичною діяльністю⁸.

30.05.2014 Тимчасовий повірений у справах України в РФ повторно звернувся до російської сторони з вимогою невідкладно надати можливість консульській посадовій особі посольства України відвідати затриманих. У Москві консула України до викрадених активістів не пускають, мотивуючи це тим, що затримані є «громадянами РФ» і, тому український консул не має права їх відвідати⁹.

03.06.2014 МЗС України передало ноту тимчасовому повіреному у справах Росії в Україні з вимогою негайно забезпечити зустріч із затриманими українцями.

Українська сторона наполягає на тому факті, що всі затримані є громадянами України, отже, українські дипломати мають право зустрітися із затриманими. У свою чергу, російська сторона вважає затриманих громадянами Російської Федерації і тому не допускає до них українських дипломатів. Так ФСБ РФ пояснює свої дії наступним коментарем: «Минув термін, протягом якого громадянам України та особам без громадянства, які постійно проживають на день прийняття в РФ Республіки Крим та міста федерального значення Севастополя на території зазначених суб'єктів, видаються документи, що засвідчують особу громадянина Російської Федерації. Підстава –

⁶ <http://top.rbc.ru/society/04/06/2014/928529.shtml>

⁷ http://society.lb.ua/life/2014/05/28/268123_posolstvo_ukraini_trebuet_pustit.html

⁸ http://news.liga.net/news/politics/1956243-mid_trebuet_ot_rossii_osvobodit_sentsova_i_eshche_trekh_ukraintsev.htm

⁹ <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/1504-shhodo-dij-mzs-ukrajini-iz-zvilynennya-kinorezhisera-olega-sencova-ta-inshih-gromadyan-ukrajini>

Федеральний конституційний закон від 21.03.2014 «Про прийняття в Російську Федерацію Республіки Крим та утворення в складі Російської Федерації нових суб'єктів – Республіки Крим та міста федерального значення Севастополя»¹⁰. Оскільки затримані не відмовилися від російського громадянства протягом місяця, то вони автоматично стали громадянами РФ. Таким чином Сенцову, Кольченку, Афанасьєву і Чирнію незалежно від їх рішення нав'язали громадянство РФ після окупації Криму, а це, за логікою представників РФ, означає, що у зв'язку з прийняттям громадянства українські паспорти викрадених активістів Євромайдану вважаються недійсними. В свою чергу адвокат Сенцова коментує ситуацію так: «Мій підзахисний заяву на громадянство не писав, паспорта не отримав. У мого підзахисного в анкетних даних слідчий записав «Громадянин РФ з паспортом України»¹¹.

20.06.2014 в Генпрокуратурі України заявили, що будь-які спроби компетентних органів України встановити зв'язок зі своїми громадянами, а також спроби забезпечити надання їм всього обсягу консульських послуг, передбачених міжнародними конвенціями, ігноруються відповідними органами Російської Федерації»¹².

24.06.2014 Міністр закордонних справ України Павло Клімкін попросив голову ОБСЄ Дідьє Буркхальтер посприяти у звільненні українського кінорежисера Олега Сенцова та інших громадян України, які були затримані в Криму і звинувачені в терористичній діяльності¹³.

Представники МЗС України (справою Олега Сенцова курує співробітник МЗС України Любов Абравітова) підкреслюють, що каральні органи РФ порушують всі міжнародні угоди і принципи, а також здійснюють «грубу наругу» над правами і свободами людини.

Реакція громадськості

Затримання та арешт відомого українського режисера викликали хвилю обурення в середовищі української та світової громадськості.

28.05.2014 представники Національного Союзу кінематографістів України, представники Автомайдану, одним з учасників якого був Сенцов, та інші небайдужі громадяни під стінами Адміністрації Президента в Києві виступили з відозвою до чинної української влади з вимогою докласти всі можливі зусилля і заходів щодо якнайшвидшого звільнення Олега Сенцова¹⁴.

10.06.2014 представники Європейської кіноакадемії (EuropeanFilmAcademy), а саме 19 європейських режисерів, акторів і продюсерів зі світовими іменами написали відкритий лист на адресу президента РФ Володимира Путіна, спікера Держдуми Сергія Нарішкіна, директора ФСБ Олександра Бортнікова, глави МВС Володимира Колокольцева, міністра культури Володимира

¹⁰ <http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102351305&intelsearch=%EA%F0%FB%EC>

¹¹ http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?fsbshniki_nazvali_sentsova_grazhdaninom_rf_s_pasportom_ukraini_advokat&objectId=458104&lang=ru

¹² <http://www.gp.gov.ua/ua/news.html? m=publications& c=view& t=rec&id=140279>

¹³ <http://mfa.gov.ua/ua/press-center/news/24654-ministr-zakordonnih-sprav-ukrajini-pavlo-klimkin-zustrivsvya-z-dijuchim-golovoju-obse-didyje-burkkhalyterom>

¹⁴ <http://ukrkino.com.ua/kinotext/news/?id=612>

Мединського та генпрокурора Юрія Чайки з вимогою прояснити долю затриманого О. Сенцова. Зокрема листа підписали такі метри європейського кіно, як Педро Альмодовар (Іспанія), Акі Каурісмякі (Фінляндія), Кен Лоуч (Великобританія), Даніель Ольбрихський (Польща), Бертран Таверньє (Франція), Анджей Вайда (Польща), Вім Вендерс (Німеччина) та Кшиштоф Зануссі (Польща)¹⁵.

28.06.2014 Голова Союзу кінематографістів РФ Микита Сергійович Міхалков звернувся до президента Росії Володимира Путіна з проханням звільнити українського режисера Олега Сенцова.

Фонд «Відкритий Діалог» вважає, що кримінальні справи проти громадян України повністю сфабриковані і є показовим прикладом переслідування проукраїнських активістів в окупованому російськими військами Криму. Головна причина репресій щодо активістів – це їхня однозначна позиція за територіальну цілісність України.

Ми вимагаємо від російської влади негайно звільнити громадян України Олега Сенцова, Олександра Кольченка, Геннадія Афанасьєва та Олексія Чирнія, безпідставно звинувачених у підготовці терористичних актів. Ми закликаємо:

- компетентні органи РФ, Слідчий комітет ФСБ та Уповноваженого з прав людини РФ подбати про те, щоб Олег Сенцов і Олександр Кольченко могли зустрічатися зі своїми адвокатами та близькими на всіх етапах правового процесу без перешкод і затримок у відповідності з міжнародними стандартами, а також надати українському консулу можливість зустрітися із затриманими.
- міжнародне співтовариство, міжнародні неурядові організації у сфері прав людини пильно моніторити справу Олега Сенцова та інших громадян України, звинувачених у підготовці терористичних актів у Криму.
- депутатів Європейського парламенту і послів європейських країн в РФ негайно вислати запити до компетентних органів РФ з вимогами звільнити українських громадян.
- організувати спеціальну місію спостереження від представників Європейського парламенту, ПАРЕ, ОБСЄ для моніторингу умов незаконного утримання українських громадян, обвинувачених у підготовці терористичних актів у Криму, в слідчих ізоляторах і дати оцінку діям російської сторони.
- Президента Російської Федерації розглянути можливість звільнення затриманих, а Уповноваженого з прав людини подати відповідне клопотання про помилування.

Для отримання більш детальної інформації, будь ласка, звертайтеся:

Сергій Сухобойченко - sergey.sukhoboychenko@odfoundation.eu

Людмила Козловська - lyudmylakozylovska@odfoundation.eu

Фонд «Відкритий Діалог»

¹⁵ http://www.europeanfilmacademy.org/News-detail.155.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=223&cHash=01c841fe7c3fefa4b278d933ba750e31